

K 44203202 : Majeur : Etudes françaises

Mots clés : en 1893 / la crise / franco-siamoise

Piyanuch Joychoo : La crise franco-siamoise en 1893. Directeurs du mémoire : Lieutenant-colonel Dr.Perapol Songnuy, maître assistant et Dr.Bernard Wirth. 177 pp. ISBN 974 - 464 - 967 - 4

L'expansion de l'impérialisme après la révolution industrielle en Europe au XIXe siècle bouleverse toutes les parties du monde. Le Siam, contrée fertile et carrefour de l'économie de la région, doit faire face à ce problème après la signature du traité "Bowring" en 1855, sous le règne du roi Rama IV. La conquête de l'Indochine par la France et l'annexion de la haute Birmanie par l'Angleterre placent le Siam dans une situation difficile. Le protectorat français sur le Cambodge vers la fin du règne du roi Rama IV crée la tension dans les rapports franco-siamois, qui se terminent finalement par une crise armée en 1893 sous le règne suivant.

Ce mémoire de maîtrise a pour objectif d'étudier les origines de la crise franco-siamoise de 1893, les différents moyens que les deux gouvernements emploient pour amener à bonne fin le conflit et, enfin, les conséquences de ce conflit qui est une décennie de tension avant le rétablissement effectif de relations plus confiantes et coopératives.

Ce mémoire est le fruit d'une analyse de sources primaires et secondaires, d'origine française et thaïlandaise.

Nous montrerons que l'origine de la crise franco-siamoise est la politique expansionniste de la France qui met en œuvre les moyens politiques et militaires nécessaires. Pour faire face à la politique offensive française, le Siam, malgré ses faiblesses politiques et militaires, continue à employer ses modestes moyens. La crise qui se termine par la victoire française permet à la France de gagner des territoires, des indemnités, des droits d'extraterritorialité sur les sujets indochinois, une occupation temporaire d'un territoire siamois et des zones de réserve démilitarisées. Ces cessions forcées rendent les relations franco-siamoises plus tendues que jamais. Si la France poursuit sa politique expansionniste dans toutes les parties du monde après cette crise, le Siam préfère se moderniser, en employant des experts occidentaux et en adoptant leur savoir-faire technique, administratif et juridique, pour échapper à l'impérialisme européen. La participation très active et le rôle grandissant des Anglais et des Allemands dans les différents départements du gouvernement siamois condamnent l'influence française au Siam. Après les échanges de visite et les cessions de chaque côté, des relations plus confiantes et plus cordiales s'installeront entre la France et le Siam.

K 44203202 : สาขาวิชาฝรั่งเศสศึกษา

คำสำคัญ : ร.ศ. 112 / กรณีพิพาท / สยาม-ฝรั่งเศส

ปิยะนุช จ้อยชู : กรณีพิพาทสยาม-ฝรั่งเศส ร.ศ. 112 (พ.ศ. 2436) (La crise franco-siamoise en 1893) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : ผศ. พ.ท. ดร. พีรพล สงนุ้ย และ อ. ดร. Bernard Wirth. 177 หน้า. ISBN 974 - 464 - 967 - 4 974

การขยายตัวของลัทธิจักรวรรดินิยม ในยุโรปภายหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ส่งผลกระทบต่อทุกภูมิภาคของโลก ราชอาณาจักรสยามเผชิญกับภัยคุกคามนี้เช่นกัน เพราะเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีลักษณะทางภูมิศาสตร์เหมาะสมและเอื้อต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างสยามและฝรั่งเศสเริ่มตึงเครียดนับตั้งแต่การขยายอิทธิพลของฝรั่งเศสเข้าสู่กัมพูชาตอนล่างในช่วงปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นมา และนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองและการทหารครั้งสำคัญที่สุดระหว่างสองประเทศที่รู้จักกันในชื่อ “วิกฤตการณ์ ร.ศ. 112” ในรัชสมัยต่อมา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งเรื่องดินแดนจนก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 การเจรจาและมาตรการอื่นๆ ที่ทั้งสองประเทศนำมาใช้เพื่อยุติปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนผลกระทบจากสนธิสัญญาฉบับวันที่ 3 ตุลาคม 2436 ที่นำไปสู่ความตึงเครียดทางการเมืองที่ยาวนานนับสิบปีระหว่างสองประเทศก่อนจะเกิดความไว้วางใจกันและความร่วมมือกันอย่างแท้จริง

การศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนพยายามวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ จากข้อเท็จจริง โดยอาศัยเอกสารจากรัฐบาลฝรั่งเศส และเอกสารจากรัฐบาลสยาม ทั้งที่เป็นเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรอง

ผู้วิจัยคาดว่า การศึกษาวิจัยในประเด็นดังกล่าวจะทำให้เข้าใจว่า วิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 เกิดจากนโยบายขยายอาณานิคมโดยการใช้อำนาจทางการเมืองและการทหารเป็นเครื่องมือ ในขณะที่สยามซึ่งอ่อนแอกว่า พยายามใช้วิธีทางการทูตและการทหารในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ชัยชนะของฝรั่งเศสที่ปากน้ำทำให้ฝรั่งเศสได้รับดินแดนเงินสินไหมทดแทน สิทธิสภาพนอกอาณาเขตเพิ่มเติม การยึดครองดินแดนบางส่วนไว้เป็นประกัน และเขตปลอดทหาร ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างฝรั่งเศสและสยามยังคงตึงเครียดอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ในขณะที่ฝรั่งเศสยังคงขยายอาณานิคมและรัฐในอารักขาออกไปทั่วโลก รัฐบาลสยามแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยอย่างรวดเร็ว ด้วยการปฏิรูปการปกครอง และระบบยุติธรรม ด้วยความช่วยเหลือของข้าราชการที่มีความรู้ ความสามารถ ในวิทยาการสมัยใหม่จากประเทศมหาอำนาจตะวันตก โดยเฉพาะอังกฤษและเยอรมนี วิธีการนี้ทำให้อังกฤษและเยอรมนีเข้ามาควบคุมการเมืองและเศรษฐกิจของสยามมากขึ้น และทำให้ฝรั่งเศสเกิดความวิตกในการสูญเสียอิทธิพลของตน จึงเป็นสาเหตุให้ฝรั่งเศสเร่งเปิดการเจรจากับรัฐบาลสยามเพื่อยุติปัญหาทั้งหมดในขณะนั้น และนำไปสู่ความไว้วางใจและความร่วมมือซึ่งกันและกัน